

The *jñānaparyāya* section of the *Prayogacūḍāmaṇi* of Śaivācārya Dāmo[dara]gupta

Diwakar Acharya, Oxford, Sept 14, 2016

According to the colophon, the author of this text is a/the Potāmātya of Devapāla, but which Devapāla is this? The 9th century Pāla King, or the 13th century Paramāra king?

Colophon of N1:

श्रीदेवपालनृपते: पोतामात्यस्तस्य कृतिरियं । अमोघापलितशैवाचार्यदामोगुस्येति:॥२४३॥ ॥

इति श्रीप्रयोगचूडामनी समाप्त ॥ ॥

Colophon of N2:

श्रीदेवपलनृपते: पोतामास्यस्तस्य कृतिरियं । आमोघापलितशैवाचार्यदामोगुस्येति॥ ॥

इति श्रीप्रयोगचूडामणि समाप्त ॥ ॥

The opening statement:

श्रीकण्ठकण्ठलुठिता^Aधरपल्लवश्री^B श्रीनाथवक्षसिकृताङ्गि^Cसरोरुहश्रीः ।

श्रीवासयोनिमुखपङ्कजलोचनश्रीः श्रीः श्रीप्रदा^D भवतु सा जगतो इमलश्रीः ॥ १॥

गुरुचरणसरोजं शङ्करं योगि^Eवृन्दं फणिसुरनरधात्रीं पार्वतीं^F मातृचक्रम् ।

सकलगुणविधिज्ञास्तेषु भक्तान् सुभक्त्या^G तनुवचन^Hमनोभिः सर्वकालं नमामि ॥ २॥

^A श्रीकण्ठकण्ठलुठिता°] MN₂ श्रीकन्धलुठिता° N₁ (unmetrical) ^B °श्रीः] MN₂ °श्री N₁ ^Cकृताङ्गि°] M कृताहिं° N

^D श्रीः श्रीप्रदा] corr, श्रीः श्रीपदा N श्रीः प्रदा M (unmetrical) ^Eयोगि°] conj. योग° M योनि° N₂ जोनि° N₁

^Fफणिसुरनरधात्रीं पार्वतीं] M फनिनरसुरधात्रि पार्वती N₁ फनिनरसुरधात्रीम्पार्वती N₂ ^G°ज्ञास्तेषु भक्तान् सुभक्त्या] corr

°ज्ञास्तेषु भक्तान् सुभक्त्या M °ज्ञास्तेषु भक्तात्सुभक्त्या N₁ °ज्ञास्ते अभक्तान् सुभक्ता ^H°वचन°] MpcN

°वदवचनः° Mac (unmetrical)

नो ज्ञानर्गवर्त्तन्ना^A कविवगर्वान्नो राजसमान^Bमदान्धबुद्धा ।

देशान्तरं यद् भ्रमता मयास^C तल्लिख्यते^D संस्मरणाय यत्नात् ॥ ३॥

^A °गर्वान्न] MN₁ [blank space left] N₂ ^B °गर्वान्नो राजसम्मान°] M °गर्वा,न्नो राजशंमान° N₁ °गर्वान्नो राजसमान° N₂

^C °मता मयासं] M °मता यात्तं N₁ °मते मयासं N₂ ^D तलिख्यते] MN_{1,2pc} त[space]ख्यते N_{2ac}

सद्गुरुपा[दा]भोजान्नाना^Aदेशीयसञ्जनजनेभ्यः^B ।

सिद्धा^Cदेशाञ्जाबा प्रयोगचूडामणि वक्ष्ये^D ॥ ४॥

^A °रुपा[दा]भोजान्नाना°] Mpc (correction sign only) °रुपाभोजान्नाना° Mac °रुं पादाभोजं नाना° N₁ °रुपादाभोजं नाना° N₂

^B °सञ्जनजनेभ्यः] MpcN °सञ्जनेभ्यः Mac (unmetrical) सिद्धा^D N ^D °मणि वक्ष्ये] MN₁ °मणिम्बक्षे N₂

*****

Manuscript Sources: M 6v3-7v6, N₁ 17v1-18r2 N₂ 22v1-24v1

The text of the Jñānaparyāya Section:

[M6v3] केचिद्दीक्षाभवनसमये कर्मकाण्डे उपि केचित्

केचिद्देहप्रणयनविधौ ज्ञानमात्रे उपि केचित् ।

केचिद्दृह्याभिषेकलभने शून्यतायां च¹ केचित्

इत्थं तीर्था² विविधपथगा मोक्षमिच्छन्त्यनेके ॥ १॥

¹च केचित्] Three extraneous letters erased before च in M.

²इत्थं तीर्था] em. – ताध्यंभीक्ष्य Mac, इत्थं तीर्था पा Mpc (in margin)

N₁: केचिद्दीक्षाभवनपथगा: कर्मकाण्डे उपि केचि, त्केचिद्देहःप्रनवपनविधौ ज्ञानमात्रे उपि केचितः ।

इत्थं तीर्था विविधपथगा मोक्षमिच्छन्ति केचि, त्केचिद्दृह्याभिषेकलभने सून्यतायां च केचित् ॥ ॥

N₂: केचिद्दीक्षाभवनपथगा: कर्मकाण्डे उपि केचित्केचिद्देहप्रणवपणविधौ ज्ञानमात्रेपि केचित् ।

इत्थं तीर्था विविधपथगा मोक्षमिच्छन्ति केचित् गुह्याभिषेकलभने शून्यतायाऽच केचित् ॥ ॥

अस्मद्गुरुणां विविधागमार्थसम्बोधसंवर्धितपुण्यभाजाम³ ।

अनेन देहेन समाधिलाभादेकताद्यं(ख्यं?) ब्रह्मतं मतं तत् ॥ २॥

³ °सम्बोधसंवर्धित°] Mpc °संस्कृत° Mac (unmetrical) °सम्बोसंवर्धित° N • °भाजाम्] N °भागां M

यो उजिक्षा पवनं मोहाद्योगं युज्ञीत योगवित् । सो उपक्र³कुभमासाद्य सागरं तर्तुमिच्छति ॥ ३॥

^३ उपकृ०] N उपर्कृ० M

तथा विद्याभेदः।। वायुर्यत्र मनस्तत्र समवाय^४ उदाहृतः। तस्मात्योर्नयं ज्ञात्वा मुच्यते कर्मबन्धनात्।। ४।।

^४ समवाय] Mpc समवा(..)य Mac

तोयस्याकर्षणं यद्वत् क्रियते उम्बुजलालयात्। तद्वदाकर्षणं वायोः कुर्यात् पूरकयोगतः।। ५।।

यद्वत्कुद्धः फणी कोपात् वायुमन्तर्गतं शनैः। रेचयेन्मूर्द्धपर्यन्तं तद्वत्कुर्वीत रेचकम्।। ६।।

रेचकपूरकौ^५ जित्वा वायुस्तिष्ठति कुभके। प्राणपीडा^६ यथा न स्यादभ्यासः क्रियते तथा।। ७।।^७

^५ रेचकपूरकौ] unmetrical   ^६ प्राणपीडा] Mpc प्राणपीथा Mac   ^७ तथा।। ७।।] Mpc तथा।। ७।। तथा।। ७।। Mac

व्यासादीनां च सिद्धानां ज्ञानं गुरुक्रमागतम्। लिखितं सम्यक् संज्ञात्वा कर्मसम्पत्तिःकारणम्।। ८।।

मया व्यासधिया नोक्ता योगाङ्गानि यमादयः^९। ते उपि शास्त्रान्तरे पूज्या न योगस्तैर्विना यतः।। ९।।

ये गुणा निष्प्रपञ्चस्य^{१०} सप्रपञ्चस्य ते गुणाः। दूरशब्दादयोः ज्ञानात् प्रवर्तन्ते उपिमादयः।। १०।।

[7r]ज्ञाने चित्तं समाधाय यः क्षणं परितिष्ठति। सर्पकञ्चुकवत्सो उपि त्यजेत्कर्म शुभाशुभम्।। ११।।

^८ °सम्पत्तिः] M °सम्वित्तिः N   ^९ °नि यमादयः] em. ये षिमादयः Mpc येदा षिमादयः Mac °नि मादयः N

^{१०} निष्प्रपञ्चस्य] निप्रपञ्चस्य M

पातञ्जलाद्य^{११} मृतमार्गविचार्यशास्त्रं श्रुत्वा विचिन्त्य बहुभिः सह संप्रधार्य।

आराध्य सद्गुरुकुलं परिहार्य मोहं कृत्वा वपुः स्थिरतरं प्रतियाति सिद्धिम्^{१२}।। १२।।

^{११} पातञ्जलाद्य] Mpc यायातञ्जलाद्य° Mac ^{१२} प्रतियाति सिद्धिम्] प्रतिजाति सिद्धिं Mpc प्रतिजारमाभ्यः Mac; In N₁ and N₂ text is dropped after प्रति, and some blank space is seen before the text resumes, possibly it is indicating the loss of folio(s).

ज्ञात्वा स्फुटं गुरुपरम्परया समेतं ज्ञानं +षम्ब/श्व+ बहिरागमतः^{१३} स्त्रो उपि।

संशाय^{१४} सर्वविषयान् परिमुच्य भोगान् सर्वज्ञवाक्यममृतं परि^{१५}चिन्तनीयम्।। १३।।

मैत्री प्रियेषु करुणाप्यतिदुःखितेषु पुण्याश्रितेषु मुदिता विनतीरुपेक्षा^{१६}।

भक्तिर्गुरोरनुदिनं हि मनः समाधौ किं नास्ति परतच्चविदां पृथिव्याम्।। १४।।

इति प्रथमाह्विके ज्ञानपर्यायश्चतुर्थः। प्रथमाह्विकः समाप्तः।। ४।।०।।

^{१३} °रागमतः] °रामतः M   ^{१४} संशाय] संशयस्य M,   ^{१५} °ममृतं परि°] °ममृतामरि° M   ^{१६} मुदिता] मुनिभा M